

Адолф д'Аврил

**ПРЕГОВОРИТЕ
СВЪРЗАНИ С
БЕРЛИНСКИЯ
ДОГОВОР**

1875-1886

ege.lv

Плевен, 2024

Съдържание

Кой е Адолф у'Аврил	9
ЧАСТ ПЪРВА	
<i>Историческо въведение</i>	13
Реформите в Турция след Кючуккайнарджанския трактат	14
Книга първа <i>Намесата на тримата императори</i>	87
Книга втора <i>Българите</i>	121
Книга трета <i>Английската намеса</i>	132
Книга четвърта <i>Руската намеса</i>	170
ЧАСТ ВТОРА	181
Книга пета <i>Войната</i>	183
Книга шеста <i>Намесата на Румъния</i>	191
Книга седма <i>Великобритания по време на войната</i>	207
Книга осма <i>Сан Стефано</i>	210

ЧАСТ ТРЕТА

<i>Преговорите, които доведоха до мира</i>	217
Книга девета <i>Първоначални обещания</i>	219
Книга десета <i>Пред Константинопол</i>	236
Книга единадесета <i>Намесата на Германия</i>	253
Книга дванадесета <i>Кризата</i>	270
Книга тринадесета <i>Сделките</i>	278
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА <i>Придобивките</i>	291
Книга четирнадесета <i>Източните страни</i>	293
Книга петнадесета <i>Великите сили</i>	313
Книга шестнадесета <i>Европа</i>	323
Приложение <i>Сантиментално пътешествие из славянските страни</i>	331

КОЙ Е АДОЛФ Д'АВРИЛ

Луи Мари Адолф Левеск, барон д'Аврил, е роден в Париж на 17 август 1822 г. и умира в Шато де Конер, в Монтрьой-сюр-Ент, на 27 октомври 1904 г. Той е френски дипломат и писател.

Родителите му са неизвестни, но е осиновен от Себастиен Левеск, вдовицата на барон генерал Жан-Жак д'Аврил и сестра на кмета на Нант, Луи-Хиацинт Левеск, за който се предполага, че е неговия истински баща. Наследява титлата барон и фамилията си от покойния съпруг на своята осиновителка.

След като учи право, през 1847 г. Луи Мари Адолф Левеск д'Аврил постъпва в Министерството на външните работи. После е аташе във френската Източна мисия от 1 април 1854 г. и редактор в политическия кабинет на Ке Д'Орсе (външното министерство) от 2 февруари 1856 г.

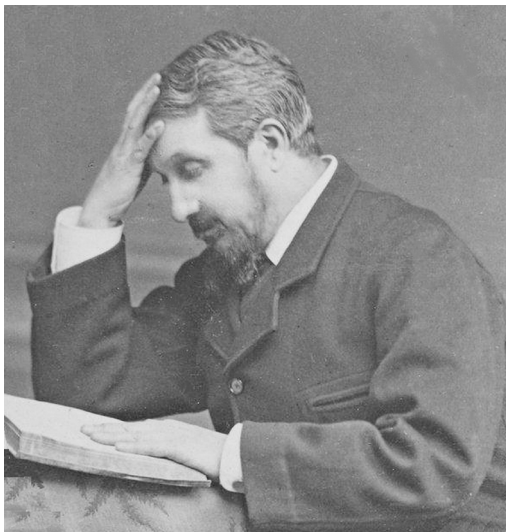
През 1866 г. е френски генерален консул в Букурещ и делегат в Европейската Дунавска комисия от 18 март 1868 г.

Става кавалер на Ордена на почетния легион на 20 декем-

ври 1854 г., повишен в офицер на 26 октомври 1864 г.

Завършва кариерата си като посланик в Чили, назначен на 23 декември 1876 г. и остава там до 11 ноември 1882 г.

След завръщането си той се включва в създаването на *Alliance française* (Френски съюз), основан на 31 юли 1883 г.

През 1896 г. заедно с отец Феликс Шарметан, маркиз Шарл-Жан-Мелхиор дьо Вог и барон Бернар Кара дьо Во основават списанието *Revue de l'Orient Chrétien* (Преглед на Християнския Изток). Обръща голямо внимание на Арменския въпрос и масовото насилие срещу арменците през 1896 г.

Проявява се като интересен писател, учен и преводач. Интересува се главно от християнския Изток (Балканите и Близкия изток) и от епическата и популярната литература на Средновековието. Публикува пътеписи под псевдонима Сирил.

Женен за Мари Одобеску, дъщеря на румънския генерал Йон Одобеску и сестра на известния румънски учен археолог, фолклорист и филолог Александру Одобеску.

Неговият син Луи Левеск д'Аврил е също дипломат.

Тук представям неговия основен труд, за развитието на Източната криза, освобождението на България с последвалия фатален за нея Берлински конгрес. Авторът започва своето изложение далеч преди него, с турските реформи от средата на XIX век, и проследява причините за тяхното неизпълнение. После преминава през Кримската война, засегнатата съвсем накратко и се спира основно върху развитието на Източната криза от 1875-78 г.

Не мога да се съглася с всички изводи и обяснения на събитията, които прави автора, но трябва да се има предвид, че когато е писал труда си, голяма част от фактите известни ни днес, не са били още публикувани и оповестени. Също като французин, той има предпоставено отношение към Германия и нейната политика по това време. Д'Аврил ѝ приписва експанзия на Балканите, което изобщо не е вярно за епохата на Бисмарк, но и за времето на Вилхелм II, тъй като германската политика следва пасивно австроунгарската и няма никакви конкретни цели на Балканите.

Все пак книгата е интересна, с непреднамереното си отношение към българите, тяхната трагична съдба и е безпощаден в критиката си към тесногръдата политика на Диз-

раели лорд Биконсфилд, лорд Солсбъри и консервативната партия по Източния въпрос, фетишизираната цялост на Турция и безсмислената конфронтация с Русия заради Балканите. Неслучайно е преведена на български език още в първите години на Княжество България

На българите Аголф г'Аврил е посветил книгата си *La Bulgarie chrétienne, Paris, B. Duprat, 1861*. (Християнска България, Париж, издателство „Б. Дюпра“, 1861 г.), в която проследява средновековната българска история. Не е превеждана на български език.

В своя „Сантиментален пътепис...“ Д'Аврил описва пог формата на разговори, провели се на кораб плаващ по Дунав, впечатленията си от България. Разговорите са между англичанин, унгарец, сърбин, българин, грък, румънец и французин (т.е. автора), като са представени различни моменти от онова време – заселването на татарите и черкезите, техните набези срещу българите, българските бунтове и четническото движение на Филип Тотю и Хаджи Димитър, обявяването на Българската екзархия, последвалата схизма, българо-гръцкия антагонизъм, румънското високомерно и презрително отношение към българите и вижданията на автора за развитието на източните (Балканските) народи.

Ж. Войников

ЧАСТ ПЪРВА

ИСТОРИЧЕСКО ВЪВЕДЕНИЕ

РЕФОРМИТЕ В ТУРЦИЯ СЛЕД КЮЧУККАЙНАРДЖАНСКИЯ ТРАКТАТ

Съвременната история на Турция представлява интересно явление от една непрекъсната верига открити възтания или тайни съзаклятия. Този постоянен факт, с който светът най-после ще свикне (освен дипломатите), е сравнително нов; поне със своята общност и трайност той не е по-стар от края на последното столетие. Какви са произходът и причините за това?

Обикновено всичко се обяснява с външните влияния. Но като се проучат по-добре обстоятелствата, веднага ще забележим, че това обяснение изобщо не е пълно. Действително външното въздействие съществува и идва от еднаквостта на вероузповеданието. Но има и друга причина, по-солидна от расите и народностите, които населяват Турция, като не всички цялостно влизат в границите на империята. Но подобни явления съществуват много преди това положение, което ще се опитаме да обясним. Това се наблюдава и в другите части на света, без да са причина за подобни следствия.

Това бурно положение съвпада с времената, когато в Турция се е налагало въвеждането на реформи.

Така че, за да си обясним явленията, трябва да се изучи естеството на тези реформи, предназначени за една държава с примитивно обществено устройство, което през изминалите четири века е осигурявало благогенствието на мюсюлманите при една сравнително ограничена свобода за християните.

I. Военен произход на реформите

Управлението, въведено по времето на Мохамед II, е зачитало частните организации, даже и автономните, които вече са съществували или по-късно са се появили сред мюсюлманското население на империята. Султанът е управлявал, без да излиза навън от двореца си.

Религиозният и политическият суверенитет са в ръцете на султаните; администрацията в по-голямата си част е в ръцете на местни управители. Във всяка провинция бейовете са подчинени на пашите, чиито длъжности често са наследствени, но винаги назначенията им се дават от султана. Не се наблюдава стремеж към централизация на гражданските и военните власти от страна на столицата Истанбул. По време на война управителите на провинции се явяват при султана със собствените си войски, които те командват. Колкото за даяджията (данъците), приходът от тях се използва за местни нужди и остатъкът се изпраща в държавната хазна.

Докато Османската империя кара Европа да трепери и това задоволява нейната жажда за война и богатства, фанатизма и всички добри и лоши инстинкти на местните мюсюлмани, феодалната и провинциална организация на империята съществува въпреки всички свои слабости, мюсюлманите живеят добре под властта на султана и не се налага той да въвежда друга система на организация.

Така може да видим обстоятелствата, под чийто натиск се стигна до една революция във втората половина на XVIII в.

През 1769 г. Високата порта обявява война на Русия под натиска на френския посланик и съединените в Бар поля-

ци.¹ Във военните действия, последвали след това недоразумение, по организация и дисциплина войската на Екатерина II превъзхожда войската на Мустафа III. Русите минават няколко пъти Дунава, а флотата на Алексей Орлов заплашва даже и столицата на Османската империя.

Европейските сили от XV в. насам чрез постепенни въведения съвършено променят военната си система. Ако армията на императрицата беше срещнала войска, подобна на онази от времената на Баязид и Сюлейман, тя щеше да я победи.

Сега срещу турците действа много по-силна от тяхната армия. А причината за турската слабост е в нуждата от пълна промяна на османската система. Реформите на Сюлейман Великолепи вече са напълно изчерпани.

През 1769 г. старата дисциплина и силната еничарска организация вече са история, заменена с анархия. Турците, които в миналото постигат толкова победи със своята страшна пехота, във военното изкуство вече отдавна са надминати от своите противници и нищо не е останало от някогашната слава на победителите при Варна и Никопол.²

След войната през 1769 г. този упадък се изявява в страшни пропорции. Разложението на Османската империя за пръв път е видно в пълната му цялост и вече в Европа започват да смятат, че нейното разпадане е близко и неизбежно.

Французинът барон Тот постъпва на служба при султан Мустафа, за да организира турската артилерия по европейски образец. Под неговото ръководство са построени леярница на топове и артилерийско училище.

1. Конфедерацията от Бар е сдружение на реформаторски настроени полски шляхтичи, учредено в крепостта Бар в Подолието през 1768 г. Обединението цели защита на вътрешната и външната независимост на Полша срещу Руската империя и срещу подкрепяния от Екатерина II крал Станислав II Август. Полските реформатори се стремят да ограничат властта на едрата поземлена аристокрация – магнатите. Барската конфедерация предизвиква гражданска война, от която се възползват Русия, Прусия и Австрия и извършват Първата подялба на Полша. – Б. р.

2. Никопол – 1396 г., и Варна – 1445 г. – Б. р.

Такива са първите стъпки на европейските реформи в Турция. На бойното поле слабостта на империята се изяснява с най-голяма яснота и с най-лоши последствия. Така първите реформи са свързани с подобряване на военната организация. Тя е възелът на всичко в тази държава, състояща се от много племена и изповедания, управлявана от една група завоеватели, чийто характер е на военно братство.

В една такава държава да се реформира армията означава да се преобразуват правителството и обществото.

Аз ще следвам историята на реформите до смъртта на султан Махмуд през 1839 г. После ще се спра върху действията на местните мюсюлмани през този период в различните провинции на империята. Тук моля читателя да прояви търпение: той ще разбере безсъмнено, че е необходимо да се запознае с най-важните събития, които предизвикват първите стъпки към реформите.

II.

Абдул Хамид I и Селим III

Приемникът на Мустафа Абдул Хамид започва да променя старите обичаи и предоставя пълна свобода на своя предположаем наследник и внук Селим. Поради лошото финансово състояние на хазната даването на пенсии за еничарите, съществуващо още от времето на Баязид II, е прекратено. Той сам присъства на военните маневри и въвежда европейска дисциплина в армията, като привлича от Франция офицери, които да продължат работата на барон Том.

Но усилията на Абдул Хамид и на чуждите офицери имат слаб успех. Европейската дисциплина и организация срещат яростната съпротива на еничарите. Великият везир Юсуф паша иска да раздели еничарите в три корпуса, но успява с

големи трудности, след което недоволните еничари вдигат бунт. Великият везир едва се спасява с бягство и бунтовниците са усмирени, като са им раздадени 1 200 000 лири. Ето до какво водят реформите на Абдул Хамид.

Селим III го наследява през 1789 г. Той трябва да направи много, за да осигури царуването на славния си наследник Махмуд. Но в първата година от царуването си се опетнява с егин акт, често случвал се в османската история, изпълнена с такива варварства и подлости.

Населението на Константинопол вдига бунтове, след като става известно, че Суворов е превзел турската крепост Измаил през декември 1790 г., и иска главата на великия везир Хасан паша. Под натиска на тълпата султанът изпраца фаталното копrienено вџе¹ на възродителя на флота, героя, който спасява империята от нашествието на русите по море, превръщайки го в изкупителна жертва.

Самият Селим има планове за големи реформи. Той избира за капудан паша² един от любимците си, Ключук Хюсеин, арменец на 26 години, надарен с ум и справедливост и напълно споделящ реформаторските възгледи на господаря си.

Така султанът и неговият служител въвеждат важни реформи във военната организация. Викат инженери от Франция и Швеция; построяват много кораби по френски модел, все едно излезли от корабостроителниците на Тулон.

Военноморските термини са заети от френски. Складовете са попълнени с муниции и военноморското училище, основано от барон Том, е реорганизирано.

Моряците с разюзданите си прояви се превръщат в ужас за пристанищните градове: тяхната слободия е отговор на наложената сурова дисциплина и тежка служба. Но пък ги възнаграждават богато.

1. Копrienеното шнурче се изпраца от султана до някои от неговите приближени, за да се обеси сам и да избегне позора на екзекуцията. – Б. р.

2. Командващ флота. – Б. р.